

Základní škola Milady Petřkové Velký Týnec
Příčná 326, 783 72 Velký Týnec
IZO: 047 654 546

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY
PRO ROK 2023/2024

Zpracovala: Mgr. Marie Zdařilová, školní metodička prevence

Obsah

1. Identifikační údaje.....	4
2. Kontakty na pracovníky školního poradenského pracoviště	5
3. Charakteristika školy	6
4. Východisko prevence.....	7
4.1 Analýza současného stavu	9
4.2 Personální zdroje a účastníci PPŠ.....	10
Preventivní působení školy vychází ze spolupráce pracovníků školního poradenského pracoviště s:	10
4.3 Obecné cíle PPŠ.....	10
4.4 Témata primární prevence	14
5. Hlavní cíle preventivního programu pro školní rok 2023/2024	17
5.1 Úkoly a časový harmonogram.....	18
6. Další doporučené aktivity pro práci s třídním kolektivem.....	22
7. Mimoškolní činnost	25
8. Řešení přestupků žáků.....	26
9. Evaluace PPŠ.....	26
10. Přílohy.....	27
Příloha č. 1 Přehled kontaktů a legislativy	27
Příloha č. 2 Znaký šikany	31
Příloha č. 3 Co dělat při záchytu podezření na šikanování dítěte:	36
Příloha č. 4 Manuál pro řešení problémových situací – zejména šikany	37
Příloha č. 5 Řešení rizikového chování ve spolupráci s PPP OK.....	37
Příloha č. 6 Záznam o jednání rizikového chování.....	39
Příloha č. 7 Desatero dobrého učitele	43

*Nejúčinnější a nejlevnější prevencí je zdravá výchova dětí
v rodině a ve škole.*

*Dobrá výchova dětí je i programem prevence jednotlivých zdravotní
poškozujičích a život znehodnocujičích závislostí a jevů.*

1. Identifikační údaje

Základní škola Milady Petřkové Velký Týnec:

Sídlo: Příčná č. 326, 783 72 Velký Týnec

IČO: 47654546

DIČ: CZ47654546

IZO: 047654546

REDIZO: 600140113

Ředitel školy: Mgr. Tomáš Jurka

Kontakt: Telefon: 585 391 490

E-mail: zsvtynec@volny.cz

Web: www.zs.velkytynec.cz

Datová schránka: dwa9686

Součástí školy: Základní škola

Školní družina

Školní jídelna

Zřizovatel školy: obec Velký Týnec

2. Kontakty na pracovníky školního poradenského pracoviště

<i>Jméno a příjmení ředitele:</i>	<i>Mgr. Tomáš Jurka</i>
<i>Telefon na ředitele:</i>	<i>585 391 490 nebo 602 568 054</i>
<i>E-mail na ředitele:</i>	<i>jurkat@zs.velkytynec.cz</i>
<i>Konzultační hodiny:</i>	<i>Dle domluvy.</i>

<i>Jméno zástupkyně ředitele:</i>	<i>Mgr. Taťána Hanušková</i>
<i>Telefon:</i>	<i>585 391 490</i>
<i>E-mail:</i>	<i>hanuskovat@zs.velkytynec.cz</i>
<i>Konzultační hodiny:</i>	<i>Dle domluvy.</i>

<i>Jméno zástupkyně ředitele pro 1.stupeň</i>	<i>Mgr. Jitka Rytířová</i>
<i>Telefon:</i>	<i>585 391 490</i>
<i>E-mail:</i>	<i>rytirovaj@zs.velkytynec.cz</i>
<i>Konzultační hodiny:</i>	<i>Dle domluvy.</i>

<i>Jméno školní metodičky prevence:</i>	<i>Mgr. Marie Zdařilová</i>
<i>Telefon:</i>	<i>585 391 490</i>
<i>E-mail:</i>	<i>zdarilovamarie@zs.velkytynec.cz</i>
<i>Konzultační hodiny:</i>	<i>Dle domluvy</i>
<i>Specializační studium:</i>	<i>Ne (vzdělání v oboru Etopedie se SZZ)</i>

<i>Jméno výchovné poradkyně:</i>	<i>Mgr. Kristina Bendová</i>
<i>Telefon:</i>	<i>585 391 490</i>
<i>E-mail:</i>	<i>bendovak@zs.velkytynec.cz</i>
<i>Konzultační hodiny:</i>	<i>Dle domluvy.</i>
<i>Specializační studium:</i>	<i>Ano</i>

<i>Jméno školní psycholožky:</i>	<i>Mgr. Jana Coufalová</i>
<i>Telefon:</i>	<i>585 391 490</i>
<i>E-mail:</i>	<i>coufalovaj@zs.velkytynec.cz</i>
<i>Konzultační hodiny:</i>	<i>Dle domluvy.</i>
<i>Specializační studium:</i>	<i>Ano</i>

<i>Jméno školní speciální pedagožky:</i>	<i>Bc. Natálie Švédová</i>
<i>Telefon:</i>	<i>585 391 490</i>
<i>E-mail:</i>	<i>svedovan@zs.velkytynec.cz</i>
<i>Konzultační hodiny:</i>	<i>Dle domluvy.</i>
<i>Specializační studium:</i>	<i>Ne.</i>

3. Charakteristika školy

Základní škola Milady Petřkové Velký Týnec poskytuje vzdělávání žákům po celé období povinné školní docházky, tedy od 1. po 9. postupný ročník. Dále nabízí školní družinu i školní jídelnu a odpolední zájmové kroužky od svých pedagogů i jiných organizací. Škola je spádovou pro obce Velký Týnec, Velký Týnec – Vsisko, Čechovice, Grygov, Krčmaň a Majetín. Specifikem naší školy jsou oddělené budovy 1. a 2. stupně. Na ulici Zámecká č. 326 se nachází původní jednopatrová školní budova z konce 19. stol., současný 1. stupeň, kde nyní sídlí třídy od 1. do 3. ročníku. Na ulici Příčná č. 326 nalezneme budovu nové školy, v níž najdeme žáky vzdělávající se od 4. do 9. ročníku.

Vzdálenost školních budov je cca 300 metrů, nemáme proto problémy s přesunem dětí, popř. pedagogů.

V letošním školním roce se na naší škole zúčastňuje výchovně-vzdělávacího procesu přibližně 486 žáků, celkem v devatenácti třídách. Mezi žáky jsou začleněni také cizinci s odlišným mateřským jazykem.

Spolupráce s obyvateli obce je na dobré úrovni. Partnery školy je mimo obecní úřad také SRPŠ = Sdružení rodičů a přátel školy. Společně se pak angažujeme na organizaci různých kulturně-společenských či sportovních akcí, ale i oblastech primární prevence aj.

Vztah školy s rodiči je na velmi dobré úrovni. Zákonní zástupci žáků mohou školu navštívit jednak v rámci pravidelných třídních schůzek a následně kdykoliv po předchozí domluvě s vyučujícími. Pokud se vyskytne problém, jsou rodiče zvyklí učitele upozornit okamžitě telefonicky, e-mailem nebo je kontaktují osobně. Zákonní zástupci mohou dále vznášet podněty ke zlepšení práce školy nebo vzájemné spolupráce prostřednictvím Školské rady či individuálně. O životě školy se veřejnost dále pravidelně dozvídá více skrze příspěvky zveřejňované v Týneckých listech a na webových stránkách školy.

4. Výhodisko prevence

Preventivní program slouží jako základní nástroj prevence na naší škole. Prioritě vychází ze Školní preventivní strategie, která je plánovaná pro období čtyř let, dále ŠVP Škola v Království. Preventivní program školy je součástí Krizového plánu školy. Preventivní program se současně snaží akceptovat doporučení plynoucí z aktuálních metodických pokynů MŠMT, ale i další legislativy či konceptů prevence zabývajících se rizikovým chováním (dříve sociálně patologickými jevy) u dětí a mládeže. Platná legislativa, z níž při tvorbě programu vycházíme je pak součástí příloh tohoto materiálu.

Preventivní program školy (dříve též Minimální preventivní program) je zpracováván vždy pro daný školní rok se snahou o reflexi a zajištění optimální prevence, která odráží vzniklé potíže vyskytující se v minulém období.

Nejúčinnější a nejlevnější prevencí je zdravá a jednotná výchova dětí v rodině a ve škole. Dobrá výchova dětí je i programem prevence jednotlivých zdraví poškozujících a život znehodnocujících závislostí a jevů. Tato prevence je dána i souladem mezi rodinou a školou.

Pojmem prevence rozumíme všechna opatření směřující k předcházení a minimalizaci jevů spojených s rizikovým chováním a jeho důsledky. Prevencí může být jakýkoliv typ výchovné, vzdělávací, zdravotní, sociální či jiné intervence směřující k předcházení výskytu rizikového chování, zamezující jeho další progresi, zmírňující již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhající řešit jeho důsledky.

Pojem rizikové chování zahrnuje rozmanité formy chování, které mají negativní dopady na zdraví, sociální nebo psychologické fungování jedince anebo ohrožují jeho sociální okolí. Rizikové chování představuje různé typy chování, které se pohybují na škále od extrémních projevů chování „běžného,“ např. provozování adrenalinových sportů, až po projevy chování na hranici patologie např. násilí, nadměrné užívání tabákových výrobků, alkoholu, kofeinu či nelegálních drog.

Vzájemná spolupráce rodiny a školy přispívá ke školní úspěšnosti dětí i k prevenci rizikového chování. Nedílnou součástí PP naší školy je proto i možnost zapojení rodičů žáků do různých společenských akcí a běžného života školy. Zákonní zástupci jsou vždy v průběhu školního roku seznamováni s výchovnými a preventivními strategiemi školy, a to formou

informací na webu školy, či přímo od vyučujících. Mimo jiné se do života školy zapojují i pomocí níže uvedených aktivit, které ale podléhají celkové situaci státu (viz. aktuální epidemiologická situace):

- nabídka konzultačních hodin třídních učitelů;
- vyplňování dotazníků týkajících se vlastních dětí pro TU;
- společná návštěva besed, přednášek i kulturních akcí;
- dále informovanost rodičů o:
 - o existenci Pedagogicko-psychologické poradny,
 - o Středisku výchovné péče,
 - o o funkci metodika prevence, výchovného poradce, školního psychologa a školního speciálního pedagoga,
 - o spolupráci s Policií ČR,
 - o spolupráci s PPP, SPC, eventuálně SVP,
 - o spolupráci s krajským metodikem prevence,
 - o psychologem pro děti, dorost a dospělé,
 - o OSPOD – Olomouc,
 - o Nabídce volnočasových aktivit.

Primární prevence rizikového chování u žáků se zaměřuje zejména na předcházení a rozvoj rizikového chování žáků, které blíže specifikuje doporučení MŠMT. Primární prevence rizikového chování je prioritně cílená na předcházení rozvoje rizik, které směřují zejména k těmto rizikovým projevům v chování populace dětí a mládeže:

- interpersonální agresivní chování: agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedii, násilí, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie aj.;
- delikventní chování ve vztahu k hmotným statkům: vandalismus, krádeže, sprejerství a další trestné činy a přečiny;
- záškoláctví a neplnění školních povinností;

- rizikové sportovní aktivity, prevence úrazů;
- rizikové chování v dopravě;
- spektrum poruch příjmu potravy;
- prevence sebepoškozování;
- závislostní chování: užívání všech návykových látek, netolismus, gambling;
- negativní působení sekt;
- rizikové sexuální chování.

Základní škola poskytuje primární prevenci již několik let. Během tohoto období pedagogický tým řešil nespočet závažnějších situací souvisejících s rizikovým chováním žáků. Současně se škola snažila poskytovat alespoň základní nabídku preventivních programů, a to díky velmi úzké spolupráci se Sdružením-D Olomouc, Policií ČR, Poradnou pro ženy a dívky nebo jinými partnerskými institucemi.

Během evaluace plnění primární prevence v posledních letech bylo shledáno, že oblast primární prevence potřebuje posílit a zaměření je třeba cílit i na další možnosti práce v rámci školního prostředí. V následujícím období bychom proto chtěli zejména posílit spolupráci s TU, nabízet jim vhodné aktivity pro práci s třídou, vést metodickou náplň práce s ohroženými skupinami tříd, jednotlivci, pedagogickými pracovníky i zákonnými zástupci. Dále bychom chtěli pokračovat v pravidelnosti opakování již námi osvědčených preventivních programů v jednotlivých ročnících. Obecně chceme posílit oblast prevence a předcházení rizikových projevů na naší škole.

4.1 Analýza současného stavu

Aktivity uskutečňované v rámci Preventivního programu školy jsou směřované nejen na prevenci nespecifickou (školou nabízené volnočasové aktivity), ale hlavně na prevenci specifického charakteru – tedy prevenci všeobecnou, selektivní i indikovanou.

Systém monitoringu rizikového chování našich žáků ve školním i mimoškolním prostředí se zaměřuje především na podchycení dětí a mládeže vykazující takové hrozby a pomoc v řešení jejich nežádoucího chování tak, aby nedocházelo k vyhrocení konfliktních situací a k narušování optimálního sociálního klimatu ve škole či třídě.

Podle závažnosti jednotlivých případů postupuje škola dle krizových scénářů doporučených metodickými pokyny MŠMT a dále i dle vlastního krizového plánu a platných směrnic. Případy, jež v poslední době řešila výchovná komise, nebo pedagogická rada školy se

pak týkaly problematiky: *rozšíření vapingu mezi žáky, kouření ve škole, záškoláctví, sebepoškozování, izolace v kolektivu, fyzického napadení, nevhodných oděvů žáků, verbálních rasistických nárazek, zneužívání internetových aplikací – zejména mimo prostředí školy.*

Většina takovýchto projevů se pedagogickému sboru školy daří obvykle řešit hned v zárodku. Pedagogové dále včasné zachycují žáky s výukovými potížemi a poskytují jim vhodnou pomoc a podporu formou individuálního přístupu i průběžného doučování nabízeného, dle domluvy. V minulém školním roce se rovněž podařilo začleňovat žáky s odlišným mateřským jazykem, zejména z Ukrajiny. Někteří z těchto žáků již naši školu opustili, jiní v ní zůstali. Cílení prevence směrem na tuto skupinu tak zůstane zachováno.

4.2 Personální zdroje a účastníci PPŠ

Preventivní působení školy vychází ze spolupráce pracovníků školního poradenského pracoviště s:

- třídními učiteli;
- vyučujícími jednotlivých předmětů;
- dalšími pedagogickými pracovníky školy;
- nepedagogickými pracovníky školy;
- žáky a rodiči;
- dalšími institucemi (PPP, SPC, SVP, Policie aj.)

4.3 Obecné cíle PPŠ

Obecným cílem primární prevence je zvýšení odolnosti dětí a mládeže vůči rizikovému chování. Cílem realizace PPŠ je také vytvoření pozitivního sociálního klima, tj. prostředí vzájemné komunikace mezi žáky, mezi žáky a učiteli, nabídnout dětem seberealizaci ve volno časových aktivitách a podnítit jejich zájem o práci školy.

Aktivita školy budou proto v tomto období směřovány k prokazatelně efektivní primární prevenci, dále k rozpoznání a zajištění pomoci včasné depistáže a pomoci nebo krizové intervence v akutních případech.

Specifická primární prevence se bude snažit vytvářet programy a aktivity, které budou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků. Pod složku specifické prevence spadá rovněž:

- a) *prevence všeobecná*, která je zaměřena na širší populaci, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému či rizika,
- b) *selektivní prevence*, jež je zaměřená na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšený výskyt rizikového chování,
- c) *indikovanou prevenci*, která je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování, problematických vztahů ve škole, s vrstevníky nebo v rodině.

Nespecifická primární prevence zahrnuje veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a jiné volnočasové aktivity, ale i jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání.

Efektivní primární prevence se snaží pojmout komplexní a interaktivní programy v menších skupinách. Ty by měly přispět k vytváření dobrého klimatu ve třídě a skupině. Její principy jsou založeny na soustavnosti a dlouhodobosti, aktivitě, přiměřenosti, názornosti a uvědomělosti.

Dostatečnou pozornost vyžadují i prvky neúčinné primární prevence, k nimž patří:

- zastrasování, citové apely, pouhé předávání informací, samostatně realizované jednorázové akce, potlačování diskuze, stigmatizování, znevažování osobních postojů žáků, přednášky, pouhé sledování filmu;
- hromadné kulturní či sportovní aktivity nebo návštěva historických a kulturních památek.

Na všechny tyto aktivity má navazovat další práce se skupinou. K osvojení preventivních ochranných kompetencí je třeba zpracovat konkrétní témata prevence do vzdělávacího procesu (viz. ŠVP), ale zejména pak dbát na osobnostní a sociální rozvoj a výcvik v sociálních dovednostech. Z tohoto důvodu se naše škola snaží:

- vést žáky k sebevědomí, správnému sebehodnocení, poznáním sebe sama, ke stanovení reálných cílů v životě, k dovednosti řešit své problémy;

- koordinovat aktivity školy, žáků, rodičů a jiných spolupracujících organizací;
- začlenit žáky do volnočasových aktivit;
- motivovat pedagogy k aktivnímu zapojení se do realizace programu;
- motivovat rodiče ke vzájemné spolupráci.

Jedním z dalších základních principů prevence rizikového chování je výchova dětí a mládeže ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a rozvoji osobnosti. Preventivní ochranné kompetence dětí a mládeže jsou vytvářeny nejen konkrétními informacemi o jednotlivých společensky nežádoucích jevech, informacemi o zdraví a zdravém životním stylu, ale i osobnostním a sociálním rozvojem a výcvikem v sociálních dovednostech.

Žák by měl proto v průběhu vzdělávání získat tyto klíčové životní kompetence:

1. Aktivně se spolupodílet na tvorbě podmínek a prostředí podporujících zdraví jedince, rodiny, společnosti, přírody.
2. Ovládat dovednosti komunikace a spolupráce a používat je ve vztazích.
3. Posilovat duševní odolnost vůči negativním vlivům, ovládat zásady a techniky duševní hygieny.
4. Být odpovědný za své chování a způsob života.
5. Dokázat řešit problémy i zátěžové situace.
6. Reflektovat svůj systém hodnot a přesvědčení a dávat jej do souvislosti se zdravím svým a druhých.

I. stupeň: po pěti letech by měli žáci vlastními slovy dokázat např.:

- definovat rodinu jako zázemí a útočiště,
- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými,
- mít základní sociální dovednosti,
- umět se chránit před cizími lidmi,
- mít základní zdravotní návyky,
- umět si správně zorganizovat svůj volný čas,

- umět rozlišit léky a návykové látky,
- znát informace o alkoholu, tabáku a dalších návykových látkách,
- znát následky užívání návykových látek,
- umět odmítat,
- řešit zátěžové situace odpovídající jejich věku a možnostem,
- rozumět odpovědnosti za své činy,
- dbát na zdravý životní styl,
- chránit zdraví své i druhých v rámci svých možností.

II. stupeň: práce na druhém stupni je velmi náročná na koordinaci tak, aby byla probrána všechna témata, ale nedocházelo k jejich překrývání a přesycení žáků informacemi. S tématy z oblasti prevence se pracuje v různých předmětech. K práci s tématy lze využít metody výkladu, samostatné práce, práce s médii, projektového vyučování, skupinové práce, besed, přednášek aj.

Žáci by proto před opuštěním ZŠ měli v rámci svých možností dokázat:

- pojmenovat základní návykové látky,
- znát jejich účinky na lidský organismus,
- orientovat se v problematice závislosti,
- znát základní právní normy,
- být si vědomi trestní odpovědnosti za své činy,
- vědět, kde jsou kontaktní místa pro danou problematiku,
- dbát na zdravý životní styl a duševní zdraví,
- posilovat své sebevědomí,
- správně se rozhodovat, odmítat,
- zaujímat zdravé životní postoje,
- orientovat se v problematice sexuální výchovy,

- bránit se různým formám násilí, vědět, kde hledat pomoc,
- zvládat základní sociální dovednosti aj.

4.4 Témata primární prevence

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována například v hodinách:

- rodinné a občanské výchovy,
- výchovy ke zdraví,
- chemie, přírodopisu, přírodovědy,
- prvouky a vlastivědy,
- zeměpisu a dějepisu,
- českého jazyka a matematiky,
- tělesné výchovy,
- informatiky,
- v rámci třídnických hodin,
- v rámci metodických hodin se ŠMP.

Poučení žáků v oblasti ochrany před škodlivými vlivy provádíme, ale i formou preventivní programů od našich partnerů, besed, diskuzí, komunitních kruhů atd., a to vždy při vhodné příležitosti, či akutní potřebě v reakci na řešení mimořádných okolností narušující klima třídního prostředí, či školy.

I. stupeň: příklady témat

- přátelské vztahy,
- toulání dětí – následky,
- zdravý životní styl, ochrana zdraví i prostředí,
- styk s neznámou osobou (lákadla - žvýkačky, bonbóny),

- škodlivost kouření, nikotinu, alkoholu, drog,
- škodlivost vdechování různých omamných látek,
- zdůrazňovat nutnost povídat si s rodiči, ptát se, nechat si vysvětlit, nehledat poučení u kamarádů,
- následky závislostí nejenom na drogách + přiměřeně chápání žáků,
- vysvětlení a doplnění zpráv z tisku, rozhlasu a televize,
- bezpečnost v dopravě při cestě do školy,
- dětská kriminalita,
- izolace v kolektivu,
- sebepoškozování a poruchy příjmu potravy,
- přijetí sebe sama,
- krádeže a vandalismus,
- rizikové chování na internetu
- šikana, kyberšikana,
- nenechat bez povšimnutí podezřelá sdělení žáků.

II. stupeň: příklady témat

- seznamování se specifiky odlišného kulturního prostředí,
- rizika v oblasti informačních a komunikačních technologií,
- právní minimum a trestní odpovědnost za své činy,
- mezilidské vztahy,
- aspekty zdravé komunikace,
- sebepřijetí,
- poruchy příjmu potravy a sebepoškozování,
- psychické problémy a duševní zdraví,

- rizikové sexuální chování,
- problematika vandalismu,
- bezpečnost,
- vhodné trávení volného času,
- nebezpečí rizikového chování,
- nebezpečí „legálních drog“,
- zdraví člověka a rizika, která ho ohrožují,
- dopady nezdravého životního stylu,
- ochrana přírody aj.

Je třeba, aby různé aspekty preventivního působení byly mezipředmětově koordinovány.

5. Hlavní cíle preventivního programu pro školní rok 2023/2024

Hlavní cíle primární prevence naší školy pro tento školní rok jsou následující:

- *propagace zdravého životního stylu,*
- *rozvoj osobních a sociálních kompetencí žáků,*
- *rozvoj psychosociálních dovedností a duševního zdraví,*
- *přijetí sebe sama - prevence spektra poruch příjmu potravy a sebepoškozování,*
- *posílit bezpečné klima školy,*
- *prevence projevů agrese, šikanování či kyberšikany v jakékoliv podobě,*
- *prevence závislostního chování, včetně „legální a dostupných“ drog,*
- *prevence záškoláctví,*
- *prevence vandalismu a dětské kriminality,*
- *prevence rizikového sexuálního chování,*
- *zvládání zátěžových a stresujících situací,*
- *seznámení s právním minimem a trestní odpovědností,*
- *prohlubování a posilování sociálních vazeb mezi žáky v jednotlivých třídách,*
- *prevence izolace žáků,*
- *prevence projevů rasismu, xenofobie a antisemitismu,*
- *sladění míry spolupráce mezi rodinou a školou*

K plnění těchto cílů využijeme aktivity, které proběhnou v rámci:

- *třídnických hodin;*
- *výukových předmětů;*
- *metodických hodin;*
- *projektového vyučování,*
- *kampaně a akce školy,*
- *přednášek, besed i návštěv odborníků věnujících se dané problematice;*
- *exkurzí aj.*

Cílovou skupinou jsou všichni žáci školy. V některých bodech, pak zejména žáci třetích až devátých ročníků.

Záznam proběhlé aktivity provádí školní metodik prevence = ŠMP, v případě jeho nepřítomnosti pak jiný, aktuálně pověřený pedagogický pracovník školy, prioritně školní psycholog. ŠMP, případně zastoupený výchovným poradcem = VP, si vede v deníku činností seznam na škole realizovaných preventivních programů v daném školním roce. Evaluaci prezentovaného programu provádí ve většině případů rovněž pořádající organizace. Záznamy poslouží zejména jako základ evaluace prevence v daném období.

5.1 Úkoly a časový harmonogram

V rámci prevence úzce spolupracujeme s několika organizacemi: Sdružením-D, Policií ČR, Poradnou pro ženy a dívky, besedy s paní Kafkovou, P-centrum, Kappa Help, Hasiči, Bezpečí, E-bezpečí, SVP Tršice, DDÚ Svatý Kopeček aj. Nově bychom rádi zahájili spolupráci na prevenci také s Krajskou hygienickou stanicí Olomouckého kraje, která pro školní třídy pořádá bezplatné programy zaměřené na zdravý životní styl.

Díky proškolení, znalostem i praktickým zkušenostem pracovníků poradenského pracoviště školy, zejména ŠMP a VP, si škola, dovoluje provádět dlouhodoběji zaměřené programy prevence cílené na práci s třídními kolektivy nebo rizikovým chováním, a to v rámci vlastních poskytovaných služeb.

V průběhu školního roku se snažíme pořádat nejrozličnější programy primární prevence, akce školy, besedy, které vycházejí z našich postřehů, ale i z reakce na obtíže, které se ve škole vyskytly v posledním období, a to ve spolupráci s těmito organizacemi. Jde většinou o různé jednorázové programy pro žáky I. i II. stupně zaměřené na bezpečnost a jiné rizikové faktory.

Dále během školního roku budou, dle možností pořádány i jiné akce, a to podle aktuálního pracovního harmonogramu školy pro daný rok. Může jít například o: výchovný koncert, divadelní představení, výlety, exkurze v rámci projektu Holocaust za přítomnosti výchovného poradce školy aj.

Nejužší spolupráci v oblasti plnění primární prevence má pak škola domluvenou se Sdružením-D. Jde o sdružení, které nabízí dětem i pedagogickým pracovníkům osobnostně – rozvojové programy, programy primární prevence rizikového chování, adaptační programy,

kteřé jsou zaměřeny na formování osobnosti prožitkem. Problematické vztahy mezi školou a rodinou žáka pak škola řeší skřze tuto organizaci projektem Sladíme to.

Žákům se programy líbí a my se v posledních letech snažíme, aby si každá třída prošla, jak programy pro rozvoj kamarádských vztahů a spolupřáce, integrace handicapovaných, rozvojem čtenářské gramotnosti, tak i prevencí šikany, kyberšikany, rizikového chování v kyberporstoru, spektra poruch příjmu potravy, sebepřijetím, nebezpečím závislostí, útěků z domova, rizikovým chováním ve sportu a dopravě a jiných rizikově patologických témat.

Během roku plánujeme opět, i ve spolupřáci se staršími žáky, připřavit a aplikovat preventivní kampaně, např.: Jsem nezávislý, nekouřím a nevapuji; Nechmel děti; Jsem, kdo jsem; Neboj se promluvit. Doufáme, že se nám tyto kampaně nakonec podaří uskutečnit.

Dále pro žáky 6. ročníků organizujeme pravidelně adaptační kurzy. Mladší ročníky pak jezdí na školu v přírodě. Rovněž provádíme péči o okolí školy, dle možností zařazujeme různorodé mezitřídňí aktivity. Usilujeme o zapojení žáků do znalostních, recitačních, výtvarných i sportovních soutěží.

Žáky prvního i druhého stupně vedeme ke zdravému životnímu stylu a výchově zodpovědného vztahu ke zvířatům a přírodě. Provádíme depistáže včasného vyhledávání poruch učení u dětí a poskytnutí rychlé a účinné intervence při výskytu problémů. Vytváříme vhodné podmínky pro inkluzivní vzdělávání.

Pro žáky 9. ročníků se snažíme každoročně pořádat workshop: Právní minimum, a to vzhledem k 15. roku věku dítěte, kdy se stáváme trestně odpovědnými, nejčastější trestné činy, pojem mladiství a nezletilý, možné důsledky protiprávního jednání mladistvých i nezletilých.

Rovněž pro žáky 8. ročníků zařazujeme workshop: Mravnostní právo. Pro žáky 2. stupně vřazujeme besedy s Poradnou pro ženy a dívky na různá témata, zejména Láska a sexualita.

Žáky i jejich zákonné zástupce také průběžně upozorňujeme na možnost spolupřáce s pracovníky školního poradenského pracoviště. Od letošního školního roku kromě výchovného poradce a školního metodika prevence, již také spolupřáce se školním psychologem a školním speciálním pedagogem. Současně dbáme na koordinaci naší práce s třídňími učiteli a ostatními pedagogickými pracovníky školy. Vedeme žáky k tomu, aby se v případě řešení konkrétních potíží nebáli obracet a najít důvěřu i u pedagogických pracovníků. Ve třídách vznikají „schránky“ typu: „Přeji si, aby TU věděl.“ Ty mají za úkol suplovat

schránku důvěry. Pro pozitivní klima třídní skupiny mohou vznikat i další boxy – např. komplimenty apod., dle vůle třídních učitelů.

Mimo jiné pořádáme individuální schůzky se ZZ nových, nebo rizikových skupin žáků ohrožených jednak výchovnými, ale i vzdělávacími či zdravotními obtížemi. Tyto schůzky vedou většinou třídní učitelé, dle potřeby s podporou vedení školy, VP nebo ŠMP. Sjednány jsou pak výchovné a vzdělávací strategie, dohody mezi žáky a učiteli, nastavena jsou řádná pravidla aj. Dle potřeby a návrhu třídních učitelů, se snažíme ohrožené skupiny žáků zapojovat i do dalších projektů, kterých se naše škola účastní – nyní např. projekt Sladíme to.

Snažíme se zajistit dostatek propagačního materiálu, knihy, techniku, filmy, metodiky a jejich využívání pro pedagogický sbor i samotnou výuku. Informační nástěnku třídy využíváme pro nové poznatky, důležitá telefonní čísla, uveřejňujeme číslo linky důvěry.

Dle potřeby vřazujeme do práce s kolektivem třídy i metodické třídní hodiny ve spolupráci TU, ŠMP, či VP, případně i AP a vychovateli ŠD.

Vytváříme podmínky pro příznivé pracovní klima a zdravý pracovní režim žáků i učitelů. Většina tříd si na začátku roku tvoří společně třídní pravidla, která se stala velmi účinnou prevencí sociálně - patologických jevů, zejména nekázně, násilí a šikany.

Během roku se dále snažíme využívat zkušeností získaných na DVPP v oblasti osobnostní a sociální výchovy.

Pedagogický tým školy se průběžně zapojuje do různých projektů, jako například: Škola dobrých vztahů, v jehož rámci se vyučující seznamují s dalšími metodikami práce pro vedení třídnických hodin, práci s kolektivem, ale i jedinci nebo jejich zákonnými zástupci. Či program Sladíme to, který dále spolupracuje i s rodinou ohrožených žáků. V případě potřeby, či řešení závažnějších problémů je možné také domluvit individuální setkání žáka, jeho zástupce, či vyučujícího s odborníkem v oblasti psychologie (školní psycholog, psycholog z PPP, eventuálně klinický psycholog aj.).

Praktické dovednosti si předáváme v rámci porad a učitelé je aplikují na třídnických hodinách formou interaktivních her a činností. Dle potřeby se budeme umožnit zařazování supervizí.

Poradenské pracoviště školy, v zastoupení: ŠMP a VP, informuje učitele, vychovatele a další pracovníky o záměrech školy i začlenění akcí preventivního programu na pedagogických poradách a operativních schůzkách, v případě potřeby na informačním kanálu školy – MS Teams.

Různé aspekty preventivního působení jsou mezipředmětově koordinovány. Prevenci provádíme i tehdy, když nastane vhodná situace (např. dotazy dětí, schůzka rodičů, problém ve třídě).

Vzájemná spolupráce rodiny a školy přispívá ke školní úspěšnosti dětí i k prevenci rizikového chování. Rodiče jsou průběžně informováni o dění ve škole prostřednictvím webových stránek, nástrojem Škola online. S rodiči problémových žáků probíhá informace na schůzkách výchovné komise. Rodiče mohou rovněž využívat konzultační hodiny ŠMP a výchovného poradce anebo třídního učitele.

Příklady zapojení rodičů do různých společných akcí:

- schůzky rodičů a dětí s třídním učitelem či jiným pedagogem, dle potřeby;
- vyplňování dotazníků týkajících se vlastních dětí;
- společná návštěva besed, přednášek i kulturních akcí;
- možnost vhledu do průběhu výuky během distanční výuky;
- informovat rodiče o aktuálním dění ve škole, změně dokumentů apod.

6. *Další doporučené aktivity pro práci s třídním kolektivem*

ZÁŘÍ: TŘÍDA – JSME ZASE SPOLU (kamarádi, spolužáci a spolužačky, paní učitelka, učitel, zážitky z prázdnin) + nastavení hranic a třídních pravidel.

Hry: uvolňovací techniky, seznamovací hry, komunitní kruhy; např.: 9, 10 věcí, které dělám rád; Mapa; Čísla; Místo si vymění; Stejná strana cesty; Šťastný candát; Ledolamky; Bingo, Seskupování podle, Přívlastek před jméno, Dokončování podle aj.

ŘÍJEN: PRÁVA A POVINNOSTI DĚTÍ, MIMOŠKOLNÍ AKTIVITY (dbaní na dodržování vytvořených pravidel pro soužití ve škole a třídě, podporovat vzájemný respekt a partnerské vztahy mezi učitelem a žákem, stimulovat prostředí rozvíjející komunikační dovednosti, vytvářet prostředí navozující pocit bezpečí a spoluprožívání. Vést žáky k plnohodnotnému využití jejich volného času, pohybu a sportu, ale i zvládání zátěžových situací, které žáky stresují.).

Hry + komunitní kruhy - rozvoj komunikace: např. Deky, Rodiny, Řidič a slepec, Pilot a navigátor, Co bychom mohli společně řešit, Ledolamky, Tři pravdy a jedna lež, Detektivka aj.

LISTOPAD: VZTAHY MEZI SPOLUŽÁKY + SEBEPŘIJETÍ + PREVENCE IZOLACE V KOLEKTIVU, OCHRANA PŘÍRODY (spolupráce, vrstevnický tlak, v 5. třídách posílit odpovědnost za atmosféru na I. stupni, pomoc upevnit roli starších dětí jako ochránců mladších, naučit se rozpoznat šikanu umět ji zastavit. Vést žáky k přijetí vlastního těla i jeho změn s nástupem puberty, zaměření na rizika spojená s faktory poruch příjmu potravy a sebepoškozování. Procházky do přírody – uvědomění si, že se staráme o sebe i své okolí = spokojenost a životní naplnění.).

Hry + komunitní kruhy - rozvoj komunikace a spolupráce – Přechod přes lávku, Titanik, Vředy, Valihrach, Ledolamky, Šikana – příběhy spolužáků, Míček, Polárník, Skupinová pantomima aj.

PROSINEC: UMĚT MYSLET NA DRUHÉ + RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ V DOPRAVĚ (bezpodmínečná láska, radost, štěstí. Třídní aktivity na podporu vzájemné kooperace, týdenní výzvy apod. Rizika v dopravě se změnou počasí atd.).

Hry + komunitní kruhy - Mapa lásky a zlosti, Místo po mé pravici, Příjemná ulička, Ulička důvěry aj.

LEDEN: ZVLÁDÁNÍ STRESU + ŠKOLNÍ ÚSPĚŠNOST, ZVLÁDÁNÍ NEÚSPĚCHU (Nácvik jednoduchých relaxačních cvičení. Zvládání tlaku ze závěru pololetí, uzavírání známek.).

Hry + komunitní kruhy - relaxační techniky – Loď, Dotkni se toho, kdo...

ÚNOR: DŮVĚRA + KOMUNIKACE PŘES SOCIÁLNÍ SÍTĚ (důvěra k blízkým, spolužákům, obezřetnost při jednání s cizími lidmi, kyberšikana, chat).

Hry + komunitní kruhy - důvěra: Levitace, Pád důvěry, Chatování, FB profily...

BŘEZEN: SMYSL ŽIVOTA, PLÁNOVÁNÍ, ZDRAVÝ ŽIVOTNÍ STYL (uvědomění si sebe sama ve světě, životních hodnot a vlastní jedinečnosti, zdraví tělesné i duševní).

Hry pro pobavení + komunitní kruhy: Pozdravy, Svět chlapců a dívek (8. a 9. roč.), Hra o život – lék na AIDS...

DUBEN: KAŽDÝ JE VÝJIMEČNÝ JEDINEC (rozvoj sebevědomí, práce s emocemi, zařazení ranních chvil – Raníček - povídání o potížích, radostech a starostech - 1.st.).

Hry + komunitní kruhy - rozvoj sebevědomí + hry pro pobavení: Jak se vidím, Obkreslené ruce, vepsané vlastnosti, kterých si na sobě cením, Reklamní plakát, Předsudky...

KVĚTEN: JAK SE BRÁNIT MANIPULACI A ZNEUŽÍVÁNÍ, ZÁVISLOSTNÍMU CHOVÁNÍ (hry na cvičení odmítnutí drogy, šikana a zneužívání se dá zastavit).

Hry + komunitní kruhy: Bingo, 10 věcí, které mám rád aj.

ČERVEN: SAMOSTATNOST (rozvoj sebevědomí, sebepoznání a vzájemných vztahů ve třídě a škole).

Hry – ty oblíbené - podle výběru žáků + komunitní kruhy, pozitivní sebehodnocení, Papírová válka, Moře emocí aj.

7. *Mimoškolní činnost*

Organizaci mimoškolních aktivit a nabídku alternativních forem trávení volného času žáků zařizuje naše škola jednak primárně svými pedagogy, dále ale i ve spolupráci dalších agent a spolků jako je: ZUŠ Žerotín, TJ Sokol Velký Týnec, Oddíl kopané a atletiky, Agentura rok s pohybem aj.

Nabídka kroužků pro rok 2022/2023:

- Výtvarný kroužek
- Keramický kroužek
- Pohybové hry
- Vědět víc
- Florbal
- Školní knihovna
- Jazykový kroužek
- Volejbalový kroužek
- Judo
- Flétna
- Taneční kroužek aj.

8. Řešení přestupků žáků

Při řešení přestupků žáků jakéhokoliv výchovného charakteru, jako i v případě podezření na zneužívání návykových látek či výskytu jiných sociálně patologických jevů, bude postupováno dle Školního řádu, patřičného pokynu MŠMT a vnitřních směrnic a dokumentů školy.

Věc bude oznámena zákonným zástupcům, případně jim bude doporučen pohovor s odborníky. V případě nezájmu zákonných zástupců budou kontaktovány příslušné organizace.

9. Evaluace PPŠ

Při hodnocení PPŠ využíváme kvantitativní (počet realizovaných akcí, počet zapojených žáků – apod.) a kvalitativní ukazatele. Hodnotíme jednotlivé akce, besedy a přednášky formou zpětné vazby od pedagogů, odborníků z praxe, žáků (formou ústní reflexe, písemné zpětné vazby, či jinou metodou). Hodnocení může být zařazeno bezprostředně po ukončení programu, či s jistým časovým odstupem. V případě realizace programu spolupracující organizací, provádí hodnocení daná organizace.

Další možností evaluace je sledování chování žáků v jednotlivých vyučovacích hodinách, školních výletech a pobytových akcích a toto sledování použít k vypracování kvalitativní analýzy.

Při hodnocení efektivity prevence lze využít slohových prací, výtvorů a jiných samostatných prací žáků. Důležitým vodítkem k hodnocení jsou také dotazy žáků směřované k pedagogickým pracovníkům školy. Dle možností se budeme snažit pro zpětnou vazbu získávat i informace od rodičů či široké veřejnosti o chování žáků mimo areál školy.

Hodnocení PP probíhá vždy na závěr školního roku. Výsledkem hodnocení je výroční zpráva, kterou předává ŠMP vedení školy. Na základě vyhodnocení PP je zpracován PP pro další školní rok.

10. Přílohy

Příloha č. 1 Přehled kontaktů a legislativy

- **Sdružení D:** 17. listopadu 1126/43, 779 00, Olomouc, IČO: 708 65 574,
- **Mgr. et MgA. Magdaléna Strejčková, provozní ředitelka, vedoucí osobnostně-rozvojových a preventivních programů,** 724 738 031, strejckova@sduzenid.cz;
- **Bc. Marcela Nesvadbová, metodička-koordinátorka,** 733 104 076,
- programy@sduzenid.cz
- **PPP Olomouc,** metodik primární prevence rizikového chování PhDr. Věra Neusar, neusar@ppp-olomouc.cz, 582 800 066, **PPP Olomouckého kraje,** U sportovní haly 1a, tel. 585 221 045, 585 224 573
- **Poradna pro rodinu,** Žilinská 7, tel. 585 413 540
- **Centrum pro rodinný život,** Biskupské náměstí 2, tel. 585 500 249 (psychologické poradenství pro drogově závislé, sociálně právní poradenství, sekce plánovaného rodičovství)
- **Centrum krizové intervence,** Dolní náměstí 33, tel. 585 223 453
- **P-centrum,** Lafayettova 9, tel. 585 221 983, 733 362 942; e-mail: info@p-centrum.cz
- **K-centrum,** Sokolská 48, tel. 585 220 034
- **Bílý kruh bezpečí, z.s. (poradna pro oběti trestných činů),** Švermova 1, Olomouc 772 00, tel.: 585 423 857 nebo 732 700 533, e-mail: bkb.olomouc@bkb.cz
- **Fond ohrožených dětí, Klokánek Olomouc,** Peřinova 341/2, 772 00 Olomouc; klokanek.olomouc@fod.cz; www.klokanekolomouc.cz , tel.: 724 667 626, pohotovostní tel.: 724 567 038 – pouze pro akutní potřebu příjmu dítěte do zařízení
- **Středisko sociální prevence,** Na Vozovce 26, 779 00 Olomouc, tel. 585 427 141
- **Podané ruce Olomouc,** terapeutické centrum, patologické hráčství, nelátkové závislosti, adiktologie návykového chování – www.podaneruce.cz
- **Policie ČR,** Dr. Žáková, tel. 585 224 053 kl. 304
- **Corpus** – rehabilitační středisko, Mošnerova, tel. 585 413 102

- **Charita Olomouc, krizové centrum**, Wurmova 5, 779 00 Olomouc, e-mail: info@olomouc.charita.cz; ID datové schránky: 5wvgybf; Mgr. Vojtěch Petroš, 585 221 127, 733 755 899
- **Krajský koordinátor primární prevence sociálně patologických jevů v rezortu školství** Ladislav Spurný, tel. 585 508 564, e-mail : l.spurny@kr-olomoucky.cz
- **Linky důvěry: Wurmova, 779 00 Olomouc, tel.: 587 406 126, e-mail: recepce@internetporadna.cz**, InternetPoradna.cz – E-linka (krizová pomoc po chatu), <http://www.internetporadna.cz/>
- **Poradna pro ženy a dívky Olomouc, krizová linka:** Wurmova 7, 779 00 Olomouc, tel.: 603 460 621, 731 749 783, olomouc@poradnaprozeny.eu
- **Sdružení Linka bezpečí (116 111)**, www.linkabezpeci.cz
- **Poradna webu Minimalizace šikany**, www.minimalizacesikany.cz
- **Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu**, www.Horka-linka.cz
- **Poradna E-Bezpečí** – poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na Internetu, www.napisnam.cz

ZÁKLADNÍ LEGISLATIVA

Přehled platných předpisů pro oblast prevence rizikového chování

Strategie

- Strategie primární prevence MŠMT na léta 2019 – 2027
- Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování na období 2023 – 2025
- Školní preventivní strategie pro období 2023-2028
- Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027
- Akční plán politiky v oblasti závislostí 2023-2025
- Krajský plán PP rizikových projevů chování v OK na léta 2023-2026
- Strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním v Olomouckém kraji 2023-2026

Zákony

- Zákon. č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon) v jeho aktuálním znění.
- Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů č. 563/2004 Sb. v aktuálním znění.
- Zákon č. 379/2005 Sb., k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návykovými látkami v platném znění.
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, v platném znění.
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů v platném znění.
- Zákon č. 37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi.
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek – „Tabákový zákon“.
- Zákon č. 422/2003 Sb., o sociální potřebnosti – ohlašovací povinnost školy při neomluvených hodinách (novela zákona č. 482/1991 Sb.).
- Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, v platném znění.
- Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, v platném znění.
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, v platném znění.
- Občanský zákoník č.89/2012 Sb. v platném znění.
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, v platném znění.
- Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, v platném znění.
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, v platném znění.
- Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, v platném znění.
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v platném znění.

Vyhlášky

- Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních č. 72/2005 Sb. dle Školského zákona č. 561/2004 Sb, v aktuálním znění, dle novely vyhlášky č. 197/2016 Sb.
- Vyhláška č. 248/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 412/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditačních komisí a kariérním systému pedagogických pracovníků.

Metodické pokyny

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 21291/2010-28
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže, č.j.: 20006/2007 – 51
- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.: 14423/99-22
- Metodický pokyn ministra k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č.j.: 24 246/2008-6
- Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků (č.j. MSMT-43301/2013).
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, č.j.: 10194/2002 –14
- související normy: *Zákon o sociální potřebnosti č. 422/2003 Sb. (novela zákona č. 482/1991 Sb.) – ohlašovací povinnost školy při neomluvených hodinách; Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. – více o ohlašovací povinnosti školy*
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č.j.: 25884/2003-24

- související norma: *Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb.*
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT Č.j.: 37 014/2005-25

Příloha č. 2 Znaky šikany

Šikanování je chování, jehož záměrem je ublížit, zastrašit nebo ohrozit jiného žáka, popřípadě skupinu žáků. Je to cílené a často opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci nebo skupinám, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje fyzické útoky v podobě bití, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít také formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Projevem šikany je i tzv. nepřímá podoba – nápadné přehlížení a ignorování žáka nebo skupiny žáků. Nebezpečí šikany spočívá v závažnosti, dlouhodobosti a často v celoživotních následcích na duševním i tělesném zdraví. Novým jevem verbální šikany je tzv. kyberšikana. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Na základě kyberšikany je ve škole zakázáno kohokoli (žáka, pedagogického či provozního pracovníka) fotit nebo nahrávat na mobilní telefon či podobné záznamové zařízení, pokud dotyčná osoba k tomu nedala souhlas.

Z hlediska trestního zákona může šikanování naplňovat skutkovou podstatu trestných činů vydírání, omezování osobní svobody, útisku, ublížení na zdraví, loupeže, vzbuzení důvodné obavy, poškozování cizí věci, znásilnění, kuplířství apod. Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádná opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu. V úvahu přicházejí i další trestné činy, jako např. nadržování či schvalování trestného činu, v krajním případě i podněcování k němu. Skutkovou podstatu účasti na trestním činu podle § 10 trestního zákona může jednání pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování žáků věděl nebo neodstranil překážky ke spáchání trestného činu např. ponecháním šikanovaného samotného mezi šikanujícími žáky apod.

Příklady přímých znaků šikanování

A. Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být na příklad:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstev mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou je ustrašený, nejistý.
- Působí, smutně, nešťastně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se náhle, nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené, znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztrátu věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu ze školy a do školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.
- Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpůsobovací konflikty nejsou vzácností.

B. Přímé znaky šikanování mohou být například:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák „touto legrací“ zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným či pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné či peněžité dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.

- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- Rvačky, z nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

C. Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci či jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, telefonovalo s ním apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivějším pozorování rozeznat strach.
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem.
- Dítě chodí ze školy domů hladové (agresoři mu berou svačinu či peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má lehký spánek, křičí ze snu např. „nechte mě!
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutníci apatické, objevují se výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž uvádí nevěrohodné důvody (např. že je opakovaně ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje zlobu i k rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.).

- Dítě se vyhýbá docházce do školy.

Metoda řešení šikany:

- uplatnění krizového plánu školy a směrnice k prevenci a řešení šikany
- rozhovor s tím, kdo na šikanu upozornil a s obětí
- nalezení vhodných svědků, rozhovor (i konfrontační) s nimi
- zajištění ochrany oběti
- rozhovor s agresory, konfrontace mezi nimi
- seznámení rodičů, dětí a pedagogů s výsledky šetření
- zajištění ochrany agresora
- opětovné nastavení pravidel třídy
- podpora všech žáků, aby se zamezilo opakování situace

Výchovná opatření k potrestání agresorů:

- napomenutí a důtka třídního učitele nebo ředitele školy (podle závažnosti provinění),
- snížení známky z chování – opakované agresivní chování, závažný přestupek,
- doporučení rodičům k návštěvě SVP,
- oběti šikany možnost doporučit psychologickou péči školního psychologa či pracovníka jiné organizace např. metodika prevence a psychologa v PPP.

Co by měl každý žák o šikaně vědět:

1. Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně ubližují druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš ubránit, dělá, co ti je nepříjemné, co tě ponižuje, nebo to prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci, bije tě. Ale může ti znepříjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili, nevšímali si tě.

2. Proč jsi šikanován? Není to proto, že jsi špatný nebo proto, že si to nějak zasloužíš. Chyba není v tobě, ale ve špatných vztazích mezi některými žáky vaší třídy nebo školy. Převládá v nich bezohlednost a násilí. Pamatuj si, že nikdo nemá právo ti ubližovat!
3. Nikomu nic neříct je strkání hlavy do písku, které situaci jenom zhoršuje. Nevzdávej to a udělej následující: Obrát se na paní učitelku nebo paní ředitelku. Budou ti věřit, neprozradí tě a pomohou ti. Svěř se svým rodičům. Můžeš zavolat na bezplatnou Linku bezpečí: 116111, svěřit se jim můžeš i online.

Stádia šikany:

První stádium: zrod ostrakismu: jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stádium: fyzická agrese a přitvrzování manipulace: v zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem, nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stádium (klíčový moment): vytvoření jádra: vytváří se skupina agresorů, "úderné jádro". Tito širitelé "viru" začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti "slabí".

Čtvrté stádium: většina přijímá normy: normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů "virem" přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začínou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stádium: totalita neboli dokonalá šikana: násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako "otrokáře" a "otroky". Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Literatura: KOLÁŘ, M. Skrytý svět šikanování. Praha: Portál, 1997.

Příloha č. 3 Co dělat při záchytu podezření na šikanování dítěte:

- získat dítě k rozhovoru na toto téma (ujistit ho, že se to stává, ale že nikdo nemá právo se k němu takto chovat, a proto je důležité o tom mluvit)
- zmapovat, kdo je o tom informován a jak s danou informací naložil (zda o tom ví rodiče a co udělali za opatření, zda to ví někdo z učitelů nebo kamarádů)
- informovat dítě o nutnosti rozhovoru na toto téma s rodiči
- ujistit ho, že bude informován o všem, co se bude dít
- poskytnout dítěti prostor pro vyjádření pocitů a naši maximální podporu
- podle okolností případu hledat cesty, jak dítě ochránit a zajistit mu potřebnou péči
- provést zápis z konzultace s žákem s cílem zjistit odpovědi na následující otázky:
 - ***KDO dítěti ubližuje?***
 - ***CO, KDY, KDE a JAK mu dělají?***
 - ***JAK ČASTO k danému chování dochází?***
 - ***JAK DLOUHO to trvá?***
 - ***Kdo to dítěti nedělá?***
 - ***Komu ještě se to děje?***
 - ***Nedoptáváme se na informaci, proč se dané chování dítěti děje***

Pozn.: dané může v dítěti vzbudit pocity viny a oprávněnosti takového chování, což je zcela nemístné.

Pro nalezení vhodných svědků použijeme otázky:

- ***Koho se na to můžu zeptat?***
- ***S kým o tom můžu mluvit?***
- ***Kdo ti to nedělá?***
- zjištěné informace i zápis neprodleně předat ŠMP a VP, dále řediteli školy

- školní poradenské pracoviště bude následně informovat zákonné zástupce o tom, co jsme zjistili a snažit se je získat k vhodné formě řešení, eventuálnímu zapojení dalších organizací Policie ČR, PPP atd.

Příloha č. 4 Manuál pro řešení problémových situací – zejména šikany

Po ohlášení problematického chování by měl pracovník školy neprodleně podniknout následující kroky – podrobněji pak ve Směrnici k prevenci a řešení šikany a Krizovém plánu.

1. informovat ŠMP, VP, vedení školy,
2. provést odhad závažnosti odehrané události a rozpoznání formy problematického chování,
3. rozhovor s informátory a oběťmi,
4. nalezení vhodných svědků,
5. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky,
6. ochrana oběti,
7. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi,
8. rozhovor s rodiči agresorů,
9. výchovná komise,
10. rozhovor s rodiči oběti,
11. práce s celou třídou

Příloha č. 5 Řešení rizikového chování ve spolupráci s PPP OK

PPP při postupech řešení šikany vychází z možností, které ZŠ může v dané době nabídnout. Dále pak vychází ze zkušeností konkrétních pracovníků a školního poradenského týmu, z dostupné literatury, preventivního programu školy a metodických pokynů.

V případě řešení rizikové situace s pracovištěm PPP je třeba si ***předem nachystat tyto základní údaje***: název školy, jméno volajícího, telefonický a emailový kontakt na něj, stručné a srozumitelné seznámení s rizikovým jevem, který je třeba odborně řešit.

PPP následně vyhodnotí situaci a sjedná si přímou schůzku s poradenským týmem školy, či jeho jednotlivci. Během této schůzky se budou odborní pracovníci zajímat o následující (př. šikana a její vnější obraz:

- ***KDO je OBĚTÍ, popřípadě kolik je obětí?***
- ***KDO je AGRESOREM, popřípadě kolik je agresorů?***
- ***KDO je iniciátorem a kdo aktivním účastníkem šikanování?***
- ***CO, KDY, KDE a JAK dělali agresori konkrétním obětím?***
- ***K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?***
- ***JAK ČASTO k danému chování dochází?***
- ***JAK DLOUHO šikanování trvá?***
- ***Z JAKÉHO DŮVODU si myslí, že k danému chování dochází?***

Odborný pracovník PPP pak z těchto odpovědí vyhodnotí přibližnou závažnost šikany (viz. stádia šikanování podle Koláře). Dále bude zjišťovat, jak škola s problémem doposud pracovala a jaké kroky podnikla. Zajímat je bude jednání školy také v následujících oblastech:

- ***(ne)ochrana obětí***
- ***(ne)oznámení rodičům obětí (obětí) a agresora (agresorů)***
- ***(ne)přivolání Police, SVP apod.***
- ***(ne)přivolání Záchrané služby***

Příloha č. 6 Záznam o jednání rizikového chování

Základní škola Milady Petřkové Velký Týnec

Příčná 326, 783 72 Velký Týnec

IZO: 047 654 546

Věc: Záznam o jednání s žákyní/žákem/zákonným zástupcem žákyně/žáka

Jméno žákyně/žáka: _____ nar. _____

Třída: _____ Datum: _____ Zapsal: _____

Jednání s žákyní/žákem a jejím/jeho zákonným zástupcem bylo zaměřeno na rizikové chování žákyně/žáka, které svou závažností narušuje proces vzdělávání dané žákyně/daného žáka, případně dalších žáků.

Oblasti nápravy

Žákyně/žák bude usilovat o nápravu níže uvedeného rizikového chování

(dané oblasti zaškrtněte, případně doplňte):

Rizikové chování žáka			
nenosění pomůcek		agresivní chování	
neplnění domácích úkolů		šikana	
podvodné jednání		krádež/e	
narušování výuky		ničení majetku školy	
odmítání práce při vyučování		ničení majetku jiných osob v rámci školy	
nerespektování pokynů učitele		užívání návykových látek ve škole a její blízkosti	
nevhodné chování ke spolužákům		poskytování návykových látek ostatním	
nevhodné chování k pracovníkům školy		nošení nevhodných předmětů do školy	
pozdní příchody		jiné:	
záškoláctví		jiné:	
skryté záškoláctví		jiné:	
vulgární chování		jiné:	

Náprava bude uskutečněna za podpory ze strany školy a zákonných zástupců

(dané zaškrtněte, případně doplňte):

Podpora ze strany zákonných zástupců		Podpora ze strany školy	
kontrola školních výsledků dítěte		komunikace se žákem	
dohled nad přípravou do školy		komunikace s rodiči	
dohled nad docházkou dítěte do školy		nácvik potřebných dovedností žáka	
dohled nad hygienou		respektování individuálních potřeb žáka	
zajištění potřebných pomůcek do školy		vyhledávání pozitivních výkonů žáka	
komunikace se školou		jiné:	
jiné:		jiné:	
jiné:		jiné:	
jiné:		jiné:	

Specifikace problému (dle potřeby):

--

Popis výsledku jednání, dohodnutá opatření:

--

Termín kontrolního setkání:

--

Podpisy zúčastněných:

Pozice	Jméno	Podpis
žákyně/ žák		
Zákonný zástupce		
za školu:		

Kontrolní setkání konané dne:

Zhodnocení dosavadního vývoje:

--

Popis výsledku jednání, další postup:

--

Termín kontrolního setkání:

--

Podpisy zúčastněných:

Pozice	Jméno	Podpis
žákyně/ žák		
zákonný zástupce		
za školu:		

Příloha č. 7 Desatero dobrého učitele

„Průměrný učitel vypráví. Dobrý učitele vysvětluje. Výborný učitel ukazuje. Nejlepší učitel inspiruje.“

(Charles Farrar Browne)

1. Staňte se chybujícím učitelem.
2. Hrajte si, experimentujte, zkoušejte nové postupy.
3. Buďte dobrým pozorovatelem a naslouchejte.
4. Improvizujte.
5. Buďte důslední a spravedliví.
6. Věnujte čas třídním rituálům.
7. Domlouvejte se.
8. Naučte se být mistrem v kladení otázek.
9. Vyzařujte spokojenost.
10. Smějte se.

PPŠ pro školní rok 2023/2024:

Zpracovala Mgr. Marie Zdařilová, ŠMP

Ve Velkém Týnci dne: 4. 9. 2023

Schválil, Mgr. Tomáš Jurka, ředitel ZŠ

Razítko školy:

Telefon: 585391490
IČO: 47654546

Email: zsvty nec@volny.cz
IZO: 600 140 113

Internet: www.zs.velkytynec.cz
číslo účtu: 1800397389/0800